

Monasterium Poort-Ackere:

historiek

De site, die begrensd wordt door de huidige straten Oude Houtlei, de Wellinckstraat, de Holstraat en de Schouwvegerstraat, behoort tot het gebied dat van oudsher bekend staat als Poortakker. De Gentse stadskern was omstreeks 1100 immers omringd door natuurlijke en gegraven waterlopen die een beschermende omheining Gordel vormden. Deze was op verschillende plaatsen versterkt door wallen, gemetselde muren, sluzen en torens.

De akker aan de poort (Torenpoort) werd bijgevolg "Poortakker" genoemd.

Vanaf ca. **1278** werd de naam verder gebruikt als aanduiding voor het **Sint-Obrechtsbegijnhof** (of het **Begijnhof Sint-Autbertus**) dat daar gesticht werd.

Hoewel er omtrent de juiste bouwdatum nog geen zekerheid bestaat, blijft deze datum, tot het tegendeel wordt bewezen, als stichtingsdatum gelden. In één van de muren van het huidige complex steekt een gerecupereerde 18de-eeuwse gevelsteen met volgende vermelding:

BEGGINAGIUM
S. AUBERTI
DICTUM
POORTACKER
FUNDATUM
An. 1278

Er bleef geen feitelijke stichtingsakte van het begijnhof bewaard. De datum die later als stichtingsjaar vastgelegd werd, heeft wellicht te maken met de vraag van gravin Margaretha van Constantinopel aan het stadsmagistraat om in dat jaar de verspreid-over-de-stad levende begijnen die ziek en arm waren, een gemeenschappelijke woonplaats op Poortakker te bezorgen.

In 1281 verleende de Abt van de Sint-Baafsabdij, aan wie het patronaatschap werd toevertrouwd, de toestemming om een kapel op te richten met een bijbehorend kerkhof. Deze werd toegewijd aan de patroon van de bakkers, zijnde H. Autbertus of de H. Obrecht.

Het begijnhof deed in de beginperiode dienst als **infirmierie voor de oude en zieke begijntjes** o.a. van de andere Gentse Begijnhoven, en bood plaats aan 18 kostgangers. Toen het Begijnhof van Sint-Elisabeth en dit van Ter Hooien later zelf een infirmierie oprichtten, bleef het zijn functie van gasthuis voor bejaarde vrouwen behouden.

Tijdens de Franse bezetting kwam het Poortakkergodshuis onder het beheer van de Commissie van Burgerlijke Godshuizen tot het liberale stadsbestuur het in 1861 wou verkopen. **Graaf Joseph de Hemptinne**, een katholiek industrieel en belangrijk mecenas van de neogotische beweging, **kocht het voormalige begijnhof aan in 1863** en stelde de gebouwen ter beschikking van de **Congregatie van de Eeuwigdurende Aanbidding van het Heilig Sacrament des Altaars** (later de Zusters van de Heilige Eucharistie). Deze pauselijke orde was in 1848 opgericht in Watermaal-Bosvoorde.

Aanvankelijk waren er plannen om de bestaande kapel te herstellen. **Jean-Baptiste Bethune**, de centrale figuur binnen de archeologische stroming in de neogotiek, maakte twee ontwerpen voor de aankleding van het koor. Deze projecten werden echter niet uitgevoerd en in plaats daarvan besloot men een volledig nieuw klooster op te richten. **Arthur Verhaegen**, een medewerker van Bethune, maakte hiervoor de ontwerpen. Hij inspireerde zich daarbij vooral op voorbeelden uit de vroege gothiek. Bethune bracht wel enkele veranderingen aan op de plannen en ook Verhaegens schoonbroer Florimond Van de Poele, eveneens een medewerker van Bethune, werkte mee aan het project.

In **1873-1874 bouwde men een kapel en een kloostervleugel**. Na de feestelijke inwijding van de nieuwe gebedsruimte werd de oude kapel afgebroken. In de loop van de volgende jaren werd het klooster verder opgebouwd met een aantal vleugels rond twee binnentuinen. De grote dwarsvleugel was bestemd voor een **weeshuis** en de vleugel in het verlengde van het slotklooster werd ingericht als **retraitevleugel**, terwijl aan de Houtlei een woning voor de Aalmoezenier verrees.

In dezelfde periode richtte men onder leiding van Bethune en met steun van een aantal mecenasen de kapel in. Het atelier van Bethune leverde in 1875 het grote **koorglasraam**. Kort nadien nam Verhaegen dit atelier over en leverde in de periode 1876-1893 een hele reeks kleinere ramen naar ontwerp van Bethune. Verhaegens opvolger Joseph Casiers vulde later deze reeks verder aan. De rest van de aankleding werd uitgevoerd door Bethunes vaste medewerkers. Schilder Adriaen Bressers polychromeerde de wanden van de kapel.

Het Poortakkerdomein was echter in 1891 eigendom geworden van Agnes de Hemptinne, de jongste dochter van de graaf. Als Mère Cécile treed ze in bij de benedictines van Solesmes. In 1893 vertrekt ze naar Maredret om een nieuwe abdij te stichten. Deze nieuwe uitdaging vereist veel geld en zij verkoopt dan ook het deel van de tuin en de twee huizen aan de Houtlei. Uiteindelijk wordt in 1919 het hele Poortakkerklooster aan de Zusters van de Eucharistie verkocht die het uiteraard bewonen.

In het **begin van de twintigste eeuw** ondergingen de gebouwen een aantal wijzigingen. De Aalmoezenierswoning werd verhoogd met een verdieping en uitgebreid met een toren. Het klooster kreeg een nieuwe, korte vleugel en het retraitehuis werd met twee verdiepingen verhoogd. Ook de functie van de gebouwen veranderde. Het weeshuis werd omgevormd tot een **home voor alleenstaande & welgestelde dames**. Het Bisschoppelijk Retraitehuis bleef tot na de Tweede Wereldoorlog bestaan.

In 1971 kregen deze twee vleugels een nieuwe bestemming als **studentenhome**, terwijl een gedeelte van de tuin en de gebouwen van het Bisschoppelijk Retraitehuis aan het Sint-Lucasinstituut werd verkocht.

Na het Tweede Vaticaans Concilie werd een deel van het meubilair in de kapel verkocht. De vloer van deze ruimte werd vernieuwd en een deel van de muurschilderijen verdween onder een laag verf.

In **1998** verkocht de Congregatie het klooster aan een particulier. Het complex werd naar aanleiding hiervan beschermd als monument. Na een jaar van renovatie, waarbij het streefdoel was zoveel mogelijk van de sfeer en het karakter te behouden, kreeg de site een geheel nieuwe bestemming, nl. die van hotel, gastenverblijf, restaurant en seminariecentrum.